

S-72.1510 Ihminen ja tietoliikennetekniikka

Syksy 2005, laskari 2

Sisältö

1. Havainnointi
2. Havainnointi käytettävyystestissä
3. Contextual Inquiry

Miten valita menetelmä?

To study what people:

Sanders&Dandavate 2000

Havainnointi

- Vastauksia kysymyksiin: mitä? missä? miten?
- Havainnoija seuraa havainnoitavan toimintaa
- Observoinnin muotoja:
 - havainnointi ilman osallistumista
 - osallistuva havainnointi
 - piilohavainnointi
- Voi olla ennalta määriteltyjä havainnoitavia asioita, joiden esiintyminen kirjataan ylös
- Voidaan havainnoida ilman ennakkokäsitystä

Esimerkki havainnoinnista

Havainnointi osana käytettävyytestausta

- Kerro käyttäjälle mistä on kyse
 - mieti paljastetaanko testin tarkoitus
 - rauhoita ja rentouta testihenkilöä
- Pyydä ajattelemaan ääneen
- Jos tutkimus sen sallii, voit kysyä lisäkysymyksiä ja tarkennuksia
- Lopuksi käydään tilanne läpi uudelleen ja palataan havaittuihin seikkoihin

Havainnoinnin välineet

- Tallennus videokameralla tai ääninauhurilla
- Ihmisen huomiokyky on rajallinen $\Rightarrow$ nauhoitus poimii senkin, mitä tarkkailija ei välttämättä havaitse,
- Nauhoitukseen kysyttävä aina lupa, yleensä kirjallisesti

Testitilanteen suunnittelusta

- Testitilanne mietittävä
- Fokus: tiedosta, mitä haluat havainnoida
- Myös testitilanne on testattava etukäteen (pilottitesti)
- Käyttäjälle kerrotaan, että testin voi keskeyttää
- Kerrotaan myös, ettei testissä testata käyttäjää vaan testattavaa järjestelmää

Vihjeitä havainnointiin

- Tiedä mitä haet (fokus)
- Älä vaikuta lopputulokseen - ole kärsivällinen
- Tarkkaile myös odottamatonta
- Kirjaa muistiin tai tallenna - muisti pettää nopeasti
- Pane merkille mahdolliset erot toiminnan ja kerrotun välillä
- Havainnoijan omat tulkinnat vaikuttavat
- Havainnoijan läsnäolo muuttaa tilannetta
- Taustatiedot yleensä kirjallisesti

Menetelmä: Contextual Inquiry

- Havainnoinnin ja haastattelun yhdistelmä
- Mestari-oppipoika -näkökulma
- 4 periaatetta:
 - Konteksti (context)
 - Kumppanuus (partnership)
 - Tulkinta (interpretation)
 - Fokus (focus)

Contextual inquiry

- Vieraile paikalla, jossa käyttäjä suorittaa niitä tehtäviä joista olet kiinnostunut
- Puhu käyttäjän kanssa hänen tehtävistään samalla, kun hän tekee niitä
- Vierailun lopuksi varmista, että olet ymmärtänyt oikein käyttäjän näkökannan kertomalla oma vierailun aikana muodostunut näkemyksesi
- Nauhoita tilanne

Vinkkejä taustakyselylomakkeen laadintaan

- Taustakysymysten relevanssi
 - koululaiselta ei kannata kysyä koulutustietoja
- Tiettyjä asioita kannattaa kysyä lomakkeella
 - esim. arkaluontoiset asiat
- Erilaiset haarukat ovat hyödyllisiä, ihmiset eivät aina muista tarkasti
 - mietittävä tarkoin, mistä katkaistaan
 - haarukoiden tulee poissulkea toisensa: 0-18, 19-30, Ei 0-18, 18-30 jne.

Vinkkejä taustakyselylomakkeen laadintaan

- Lomake on aina testattava ennen käyttöä! Mahdolliset virheet löytyvät hyvissä ajoin

Esim. observoinnin taustalomakkeesta

- Taustatiedot : havainnointi
- Ikä:
- Sukupuoli: mies nainen
- Koulutus: kansakoulu ammattik. yliopp. opisto/amkk korkeak.
- Kuvaus aiemmista työtehtävistä:
- Harrastukset:
- Käytätkö tietokonetta:
- En Kyllä
- Mihin tietokonetta käytät tietokonetta:
- Kuinka kauan olet käyttänyt tietokonetta:
- Kiitos!

Aiempien tutkimusten lukeminen

- voi olla hyvää taustatietoa
- tutustuminen aiempiin tutkimuksiin suositeltavaa oman hankkeen alussa
- harvoin kuitenkaan löytää tietoa omiin teemoihin
- kuitenkin käyttäjäymmärrys rakentuu vain käyttäjäkontaktien kautta!